

Klima- og miljøminister Tore O. Sandvik

Sendt til postmottak@kld.dep.no

20.09.2024

En helhetlig innsats for å bekjempe marin forsøpling: Samarbeid, langsiktig finansiering og produsentansvar

Fredag 13. september åpnet Strandryddeuka 2024. Hold Norge Rent, Samfunnsbedriftene og Nettverk for fjord- og kystkommuner stod for åpningsarrangementet og en felles ryddeaksjon på Frøya i Trøndelag. Vi inviterte en rekke organisasjoner og representanter for lokalt næringsliv og forskning til å delta.

Samfunnsbedriftene inviterte også til en rundebordsamtale i forbindelse med åpningen, hvor alle organisasjonene fikk dele sine innspill til regjeringens arbeid mot marin forsøpling.

Marin forsøpling er en kompleks og omfattende utfordring som krever bredt samarbeid mellom frivillige, næringsliv, kommuner og stat. Vi representerer organisasjoner som jobber i første linje med å håndtere dette problemet, og ønsker å bidra til å finne helhetlige løsninger for å redusere marin forsøpling og sikre en renere kyst og havmiljø.

Samfunnsbedriftene er arbeidsgiver- og interesseorganisasjon for kommunalt eide selskaper, blant annet Trondheim Havn og ReMidt IKS som også deltok i rundebordsamtalen. Hold Norge Rent tilrettelegger for og koordinerer frivillig ryddeinnsats over hele landet. Mausund feltstasjon er en sentral ryddeaktør i øyene utenfor trøndelagskysten. Nettverk for fjord- og kystkommuner samler 84 kystkommuner der 90 prosent av oppdrettsnæringen er. SALT Lofoten har lang erfaring

med kunnskap og forskning rundt marin forsøpling. Norges Fiskarlag og SalMar representerte næringslivet, både lokalt og nasjonalt.

Behov for langsiktig finansiering og planmessighet

Deltakerne understreker at det er et stort sprik mellom behovet for finansiering og de midlene som faktisk er tilgjengelige. Vi ser behovet for en langsiktig, forutsigbar finansieringsplan som sikrer at både frivillige og profesjonelle aktører kan bidra til oppryddingen uten økonomisk usikkerhet. Finansieringen må være mindre vilkårlig og mer målrettet.

Kommunenes utfordringer og internasjonalt samarbeid

Oppgavene knyttet til marin forsøpling er for store for enkeltkommuner. Enkeltkommuner langs kysten fungerer som oppsamlere av eierløst avfall fra nært og fjernt og behøver mer støtte i kampen mot marin forsøpling. Staten må ta større ansvar, både i form av finansiering og koordinering av innsatsen.

En del av avfallet kommer fra andre land via havstrømmene, derfor er det også behov for grensekryssende samarbeid og internasjonale reguleringer. Deltakerne i rundebordsamtalen støtter arbeidet med en ambisiøs global plastavtale.

Behov for fortsatt opprydding

60 år med forurensning skal bort fra kysten, og det er stort behov for fortsatt satsning på oppryddingstiltak. Frivillig innsats er viktig. Skal denne opprettholdes må aktører som understøtter den frivillige innsatsen ha forutsigbare rammevilkår. Kutt i tilskuddene fra staten har ført til at flere viktige tiltak både lokalt og nasjonalt har blitt lagt ned de siste årene. Det er uheldig og viser at dagens finansieringsordninger ikke matcher utfordringene, ei heller det store frivillige engasjementet.

Innsamling og håndtering av eierløst avfall fra ryddeaksjoner

Samarbeid er avgjørende for å lykkes med oppryddingstiltak. Kommunene må få dekket kostnadene til håndtering av eierløst avfall fra ryddeaksjoner på en forutsigbar måte. Dagens refusjonsordning for eierløst marint avfall er ikke godt nok egnet for bedrifter som driver etter selvkostprinsippet. Det er nødvendig med en langsiktig og forutsigbar finansieringsmekanisme for opprydding og håndtering av eierløst avfall fra ryddeaksjoner. Dette betyr at refusjonsordningen i første omgang må bli mer forutsigbar ved at den settes på statsbudsjettet som fast post.

Produsentansvar

Produsentansvar er en sentral del av løsningen. Vi ønsker robuste og helhetlige systemer som gir produsenter incentiv til å redusere forsøplingsrisiko og sikrer finansiering av oppfisket marint avfall. Det bør også innføres krav spisset mot spesielt problematiske produkter. Norske næringsaktører operer i et internasjonalt marked og støtter utviklingen av felleseuropeiske reguleringer.

Kunnskap

Bedre og mer kunnskap gir mulighet for å målrette tiltak i større grad. Havnene skal etablere gode mottakssystemer for avfall i havn. Gode og tilgjengelige mottakssystemer er essensielt for å sikre at avfall kan leveres inn på en enkel og effektiv måte og kan bidra til å forebygge marin forsøpling. Fishing for Litter-programmene er et godt eksempel på hvordan tilrettelegging og systematisk oppfølging kan føre til endringer i avfallsrutiner og økt innsats i å samle opp avfall fra havet. Fishing for Litter gir også et godt kunnskapsgrunnlag om sammensetningen av avfall fra fiskeflåten.

Overvåkingsprogrammene må styrkes for å gi et bedre datagrunnlag og prioriteringer for fremtidige tiltak. Overvåkingsdata gir tall som nasjonale og internasjonale miljømyndigheter som UNEP og OSPAR etterspør, og som havnasjonen Norge bør ha en plan for å bidra til. Data fra overvåkingsprogrammene vil også være viktige i oppfølgingen av en global plastavtale. Derfor er det viktig med forutsigbare økonomiske rammer for å sikre kvalitet og volum på data om marin forsøpling.

Konklusjon

Vi oppfordrer derfor regjeringen til å styrke innsatsen mot marin forsøpling gjennom følgende tiltak:

1. **Et helhetlig samarbeid** mellom frivillige, næringsliv og, kommuner og stat for å sikre en bred og koordinert innsats.
2. **Langsiktig og forutsigbar finansiering** av oppryddingstiltak, og innsamling og håndtering av eierløst avfall. Støtten må tilpasses behovet.
3. **Et produsentansvar som sikrer at produsenter tar ansvar** for å forhindre marin forsøpling, og finansiere opprydding av eget avfall.
4. **Økt forskningsinnsats og overvåking** for å gi et godt datagrunnlag og styrke prioriteringene i oppryddingsarbeidet.

Vi håper at disse innspillene vil bidra til en mer effektiv og målrettet innsats mot marin forsøpling, og vi ser frem til videre samarbeid i arbeidet for et renere hav.

Vennlig hilsen

Øivind Brevik

Samfunnsbedriftene

Amund Hellesø

Nettverk for fjord- og kystkommuner

Kristin Strømskag

Ordfører Frøya kommune

Odd Arne Arnesen

Eider AS Mausund Feltstasjon

Heidi Gromstad

Hold Norge Rent

Marte Haave

SALT Lofoten

Linn Stamnes Stokke

Remidt IKS

Maria Gaasø

SalMar

Terje Meisler

Trondheim Havn

Trond Harald Iversen

Frøya og Hitra Fiskarlag/Norges
Fiskarlag